

T.Y.B.A
SOCIOLOGY
Social Theory
(Paper- IV) (02/05/2017)

(3 Hours)

QP Code : 08511

[Total Marks : 100]

- N.B.** (1) Attempt any **five** questions.
(2) **Figures to the right** indicate **full** marks.

1. (a) Explain the ideas of St. Simon.
(b) Discuss Auguste Comte's Laws of Three Stages. 20
2. Elaborate on the contribution of Marx to the following :—
(a) Theory of Class Struggle
(b) Dialectical and Historical Materialism. 20
3. Explain Durkheim's contribution to the following :—
(a) Theory of suicide
(b) Social facts. 20
4. Critically examine the contribution of Max Weber to the following theories :—
(a) Sociology of Religion in India
(b) Social Action, Power and Authority. 20
5. Explain the theory of Social System as given by Tallott Parsons. 20
6. (a) Discuss the terms Ethnomethodology and Phenomenology with relevant examples.
(b) Elaborate on the contribution of Alfred Schutz in Sociology. 20
7. (a) Examine the main tenets of critical theory.
(b) Discuss Habermas's critique of science and Rationality. 20
8. Discuss George Herbert Mead's Theory of symbolic interactionism and his theory of self. 20
9. (a) Explain the meaning of Post-modernism.
(b) Elaborate on central theories and methods of foucault. 20
10. Write short notes on any **two** of the following :—
(a) Herbert Spencer's Organismic Model
(b) Enlightenment and French Revolution
(c) Marx's concept of Alienation
(d) Merton's Theory of function. 20

[TURN OVER

२
(मराठी रूपांतर)

(२१/२ तास)

[एकूण गुण : ७५]

- सूचना :** (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) मराठी माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
१. (अ) सेंट सीमांचे विचार स्पष्ट करा.
 (ब) आँगस्ट काँत यांच्या तीन अवस्थांचा सिद्धांत याची चर्चा करा. २०
२. मार्क्स यांचे योगदान पुढील घटकांच्या आधारे विशद करा :—
 (अ) वर्गसंघर्षाच्या सिद्धांत
 (ब) द्वंद्वात्मक भौतिकवाद व ऐतिहासिक भौतिकवाद. २०
३. दुरखिम यांच्या योगदानाचे पुढील घटकांच्या आधारे स्पष्टीकरण द्या :—
 (अ) आत्महत्येचा सिद्धांत
 (ब) सामाजिक तथ्य. २०
४. मॅक्स वेबर यांच्या योगदानाचे पुढील घटकांच्या आधारे टिकात्मक परिक्षण करा :—
 (अ) भारतातील धर्माचे समाजशास्त्र
 (ब) सामाजिक क्रिया, सत्ता आणि अधिकार. २०
५. टालकट पारसन्स यांचा सामाजिक व्यवस्थेचा सिद्धांत स्पष्ट करा. २०
६. (अ) लोकोत्तर पद्धतीशास्त्र व मानववंशीयशास्त्र या संज्ञांची सोदाहरण चर्चा करा.
 (ब) अल्फ्रेड शूटझ यांचे समाजशास्त्रातील योगदान विशद करा. २०
७. (अ) मूल्यमापनात्मक सिद्धांताची तत्वे स्पष्ट करा.
 (ब) हेबरमास यांच्या विज्ञानाची चिकित्सा व तार्किकतेसंबंधीच्या विचारांची चर्चा करा. २०
८. जॉर्ज हर्बर्ट मीड यांच्या प्रतिकात्मक आंतरक्रियावाद व स्वत्वाच्या सिद्धांतांची चर्चा करा. २०
९. (अ) आधुनिकोत्तरवादाचा अर्थ स्पष्ट करा.
 (ब) फुको यांच्या संभाषणत्माकभरीच्या सिद्धांताची चर्चा करा. २०
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :—
 (अ) हर्बर्ट स्पेन्सर यांचा सेंद्रियवादी नमुन्याचा सिद्धांत
 (ब) प्रबोधकाळ आणि फ्रेंच राज्यक्रांती
 (क) मार्क्स यांचा परात्मतेचा (अलगीकरणाचा) सिद्धांत
 (ड) मर्टन यांचा कार्यवादी सिद्धांत. २०

T.Y.B.A

SOCIOLOGY

Sociology of Work

(Paper- V) (03/05/2017)

Q.P. Code :08513

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt any five of the questions.
2. All questions carry equal marks.

1. **With reference to sociology of work, explain the following concepts:-** 20
a) Work Environment.
b) Characteristics of Industry.
2. Examine the contribution of Daniel Bell to the understanding of post industrial society. 20
3. **Define motivation. Elaborate on the following theories of motivation:-** 20
a) Herzberg's two factor theory
b) Theory of McClelland and Vroom
4. Write an essay on the "Scientific Management Approach" to Industrial Management 20
5. **With reference to the Informal Sector explain the following :-** 20
a) Rise and growth of informal sector
b) Social securities for informal sector
6. Outline the problem of agricultural labour in India with reference to rural indebtedness and farmers suicides. 20
7. Define 'Industrial Relations'. Examine the features, functions and significance of industrial relations. 20
8. **a)** Define collective bargaining and discuss it's types. 10
b) Explain the role of collective bargaining in maintaining harmonious industrial relations 10
9. Discuss the impact of BPOs and KPOs on society 20
10. **Write short notes on any two of the following:-** 20
a) Role of the Private Sector
b) Problems of Trade Unions
c) Exit Policy
d) Problems and Solutions of Child Labour

Q.P. Code :08513

[वेळ:तीन तास]

मराठी भाषांतर

- N.B: 1. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

[गुण:१००]

१. श्रमाच्या समाजशास्त्राच्या संदर्भी नुसार खालील संकल्पना स्पष्ट करा. २०
अ) कामाच्या ठिकाणचे वातावरण
ब) उद्योगाची वेशिष्ट्ये
२. डाईनल बेल यांच्या 'उत्तर औद्योगिक समाजा' संदर्भातील योगदानाचे परिक्षण करा. २०
३. प्रेरणेची व्याख्या द्या. खालील प्रेरणेची सिद्धांत स्पष्ट करा. २०
अ) हर्जबर्गसंयांचा 'विद्घटक सिद्धांत'
ब) मैक्कललॅंड आणि वरूम यांचा सिद्धांत
४. औद्योगिक व्यवस्थापना संबंधीचा वैद्यानिक व्यवस्थापन दृष्टिकोनावर निबंध लिहा. २०
५. असंघटीत (अनौपचारीक) क्षेत्राच्या संदर्भानुसार खालील घटक स्पष्ट करा.
अ) अनौपचारीक क्षेत्राचा उदय आणि वाढ.
ब) अनौपचारीक क्षेत्रासाठी सामाजिक सुरक्षा
६. भारतीय शेतमजुरांच्या समस्या संबंधी ग्रामीण कर्जबाजारीपणा आणि शेतकरांच्या आत्महत्या संबंधी माहिती द्या. २०
औद्योगिक संबंधाची व्याख्या द्या. त्यांचे वैशिष्ट्ये, कार्य आणि महत्व यांचे परिक्षण करा.
७. अ) सामुहिक सौदेबाजी करारची व्याख्या द्या आणि त्यांचे प्रकारांची चर्चा करा.
ब) औद्योगिक संबंध मध्ये सामुहिक सौदेबाजी करार च्या भूमिकेचे स्पष्टीकरण करा. २०
९. BPOs आणि KPOs चा समाजीक जीवनावर होणाऱ्या परिणामाची चर्चा करा. २०
- १० खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा २०
अ) खाजगी क्षेत्राची भूमिका
ब) कामगार संघटनेच्या समस्या
क) कामगार कपात
उ) बालकामगाराच्या समस्या आणि उपाय

T.Y.B.A
SOCIOLOGY
Gender and Society
(Paper- VI) (04/05/2017)

QP Code : 08523

(3 Hours)

Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt **any four** questions from question No. 1 to 8.
(2) **All** questions carry **equal marks**.

For I.D.O.L Students:-

- N.B. :** (1) Attempt **any four** questions from question **No. 1 to 8**.
(2) Attempt **any one** question from question **No. 9 to 10**.
(3) In **all** attempt **five** questions.
(4) **All** questions carry **equal marks**.

1. Give a feminist analysis of the following concepts:-
 - a) Sexual division of labour
 - b) Patriarchy20
2. Explain the Radical and post modernist feminist perspective. 20
3. Examine the role played by women in reform and nationalist movement in the colonial period. 20
4. Discuss in detail numerous forms of violence faced by women in public spaces. 20
5. What is gender definition of work? Examine its nature in formal and informal sector with relevant examples. 20
6. Critically examine Hindu personal law from a feminist perspective. 20
7. Elaborate on sameness versus difference debate. 20
8. Write short notes on **Any Two**.
 - a) Witch Craft
 - b) Molestation
 - c) Muslim personal law
 - d) PNDT Act20

For I.D.O.L Students:-

9. Explain the tenets of liberal and socialist feminist perspective. 20
10. Write a detail note on women's reservation bill in the Lok Sabha. 20

(मराठी स्खपांतर)
(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना :- (१) प्रश्न क्रं. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

केवळ I.D.O.L च्या विद्यार्थ्यांसाठी सूचना :-

- (१) प्रश्न क्रं. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
- (२) प्रश्न क्रं. ९ ते १० पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.
- (३) सर्व मिळून पाच प्रश्न सोडवा.
- (४) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. खालील स्त्री-पुरुष समानतावादी संकल्पना विश्लेषण करा.	२०
अ) लिंगभेदी श्रमविभाजन	
ब) पुरुषसत्ताक	
२. मुलगामी आणि उत्तर आधुनिकता स्त्री-पुरुष समानता दृष्टिकोनाला स्पष्ट करा.	२०
३. वसाहतकालीन राष्ट्रीय चळवळ आणि सामाजिक सुधारक चळवळीत स्त्री भूमिकांचे परिक्षण करा.	२०
४. सार्वजनिक ठिकाणी स्त्रीयांना विविध प्रकारच्या हिंचाराला सामोरे जावे लागत आहे याची सविस्तर चर्चा करा.	२०
५. लिंगभेदी श्रमाची व्याख्या काय आहे? औपचारीक आणि अनौपचारीक क्षेत्रासंबंधीचे उदाहरण देऊन स्वरूपाचे परिक्षण करा.	२०
६. स्त्री पुरुष समानतावादी दृष्टिकोनातून हिंदू वैयक्तिक कायद्याचे टिकात्मक परिक्षण करा.	२०
७. स्त्री जीवनातील तोचतोपण विरुद्ध विविधता प्रकारची माहिती सांगा	२०
८. थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)	
अ) चेटकीन स्त्री	
ब) जाणूनबुजुन उपद्रव	
क) मुस्लीम वैयक्तक कायदा	
ड) PNNDT कायदा	
(केवळ I.D.O.L च्या विद्यार्थ्यांसाठी)	
९. उदारवादी आणि समाजवादी स्त्री पुरुष समानतावादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.	२०
१०. लोकसभेतील स्त्री आरक्षण बिल संबंधी सविस्तर टिप लिहा.	२०

T.Y.B.A
SOCIOLOGY
Social Theory
(Paper- IV) (12/05/2017)

(3 Hours)

QP Code : 08512

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) Attempt any Five questions.
 (2) Figures to right indicates full Marks.

1. Write detailed notes on :-
 (a) Enlightenment and French revolution 10
 (b) Ideas of St. Simon 10

2. Elaborate on Marx's contribution with reference to -
 (a) Theory of class struggle 10
 (b) Alienation 10

3. Examine in detail Durkheim's contribution on -
 (a) Theory of suicide 10
 (b) Division of Labour 10

4. Elaborate on following contribution of Max Weber
 (a) Social Action, power and Authority 10
 (b) Sociology of Religion (India & China) 10

5. (a) Discuss Robert Merton's theory of Middle range. 10
 (b) Explain Pearson's theory of social systems 10

6. (a) Write note on ideas of Alfred Schutz. 10
 (b) Elaborate terms Ethnomethodology and Phenomenology 10

7. (a) Examine tenets of Critical Theory. 10
 (b) Discuss Heberma's critique of Science and Rationality. 10

8. (a) Briefly examine the 'Theory of structuration by Antony Giddens. 10
 (b) Discuss Gidden's views on Reconceptualizing institutions. 10

9. (a) Discuss the measuring of post modernism. 10
 (b) Elaborate on Theories and Methods of Foucault. 10

10. Write short notes on **(Any Two)** 20
 a) Positivism and Law of three stages
 b) Herbert Spencer's Organisonic Model
 c) Social facts.
 d) Merton's theory of Functions.

(मराठी रूपांतर)
(३ तास)

(एकूण गुण : १००

सूचना :- (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. सविस्तर टिपण लिहा.	
अ) प्रबोधनकाळ आणि फेंच राज्यक्रांती	१०
ब) सेंट सीमां यांचे विचार	१०
२. मार्क्स यांचे योगदान पुढील घटकांच्या आधारे विशद करा.	
अ) वर्गसंघर्षाचा सिद्धांत	१०
ब) परात्मता (अलगीकरण)	१०
३. दुरभिम यांच्या यांगदानाचे पंढील घटकांच्या आधारे परिक्षण करा.	
अ) आत्महत्येचा सिद्धांत	१०
ब) श्रमविभाजन	१०
४. मँक्स वेबर यांचे योगदान पुढील घटकांच्या आधारे विशद करा.	
अ) सामाजिक क्रिया, सत्ता आणि अधिकार	१०
ब) धर्माचे समाजशास्त्र (भारत व चीन)	१०
५. (अ) मर्टन यांच्या मध्यमस्तरीय सिद्धांताची चर्चा करा.	१०
(ब) पारसन्स यांचा सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत स्पष्ट करा.	१०
६. (अ) अल्फ्रेड शूटझ यांच्या विचारांवर टिपण लिहा.	१०
(ब) लोकोत्तर पद्धतीशास्त्र व मानवीयशास्त्र या संज्ञा विशद करा.	१०
७. (अ) मूल्यमापनात्मक सिद्धांताच्या मुख्य तत्त्वांचे परीक्षण करा.	१०
(ब) हैबरमास यांच्या विज्ञानाची चिकित्सा व तार्किकतेसंबंधीच्या विचारांची चर्चा करा.	१०
८. (अ) गिडींग्ज यांच्या रचनाकरण सिद्धांताचे थोडक्यात परिक्षण करा.	१०
(ब) गिडींग्ज यांचे संस्थांच्या पुर्नसंकल्पीकरणावरचे विचार यांची चर्चा करा.	१०
९. (अ) आधुनिकोत्तरवादाच्या अर्थाची चर्चा करा.	१०
(ब) फुको यांच्या संभाषणात्मकभरीचा सिद्धांत विशद करा.	१०
१०. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)	२०
अ) विज्ञानवाद व तीन अवस्थांचा सिद्धांत	
ब) हर्बर्ह स्पेन्सर यांचा सेंट्रियवादी नमुन्याचा सिद्धांत	
क) सामाजिक तथ्य	
ड) मर्टन यांचा कार्यवादी सिद्धांत	

T.Y.B.A

SOCIOLOGY

Sociology of Work

(Paper- V) (15/05/2017)

Q.P. Code :08515

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt any five questions.
2. All questions carry equal marks.

1. With reference to sociology of work, explain the following concepts:-

- a) Types of Work.
b) Attributes, behavior and skills of an entrepreneur.

2. Explain the term “pluralistic Industrialism” write a brief critique of industrialism.

20

3. Define Motivation. Discuss the following theories of motivation:-

- a) Maslow's theory of Self Actualization.
b) Theory 'X' and theory 'Y'.

4. Highlight the important features of Human Relations in Management.

20

5. Describe the characteristics and problems of the Informal Sector.

20

6. a) Analyse the important characteristics of Agricultural Labour.

20

- b) Discuss the problems of indebtedness and farmers suicide.

7. a) Define industrial relations and explain its characteristics.

20

- b) Discuss the machineries for the settlement of industrial disputes.

8. Elaborate on the characteristics and importance of Human Resource Management.

20

9. With reference to Globalization examine the role of KPOs and BPOs.

20

10. Write short note on any two of the following:-

- a) Role of Public Sector
b) Herzberg's two factor theory
c) Problems of child labour
d) Exit Policy

20

[वेळःतीन तास]

[गुण:१००]

मराठी भाषांतर

- N.B: 1. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१.	खालील संकल्पना श्रमाच्या समाजशास्त्राच्या संदर्भात लिहा.	
अ)	श्रमाचे प्रकार	
ब)	उद्योजकाचे विशेष गुण, वर्तन आणि कौशल्य	
२.	बहुऔद्योगिकवाद स्पष्ट करून औद्योगिकवाद चे मूल्यमापण करा	२०
३.	प्रेरणेची व्याख्या द्या खालील प्रेरणा सिद्धांताची चर्चा करा.	
अ)	मास्लोचा 'स्व' क्रियाशील (Self actualization) सिद्धांत	
ब)	'X' सिद्धांत आणि 'Y' सिद्धांत	
४.	व्यवस्थापनातील मानवी संबंधाची महत्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.	२०
५.	अनौपचारिक क्षेत्राची वैशिष्ट्ये आणि समस्या विषद करा.	२०
६.	अ) शेतमजुरांची महत्वाची वैशिष्ट्ये विश्लेषण करा. ब) कर्जबाजारीपणा आणि शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या यांची चर्चा करा.	२०
७.	अ) औदोगिक संबंधाची व्याख्या द्या. आणि त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. ब) औद्योगिक क्षेत्रात यंत्रीकीकरणाच्या संदर्भातील विवादाची चर्चा करा.	२०
८.	मानवी संसाधन व्यवस्थापनेची वैशिष्ट्ये आणि महत्व सांगा.	२०
९.	जागतिकीकरणाच्या संदर्भानुसार केपीओ (KPOs) आणि (BPOs) यांच्या भूमिकांचे परिक्षण करा.	२०
१०.	खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा. अ) सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका ब) हर्जबर्गसंयांचा विघटक सिद्धांत क) बालकामगारांच्या समस्या ड) कामगार कपाती (Exit Policy)	२०

T.Y.B.A
SOCIOLOGY
Gender and Society
(Paper- VI) (16/05/2017)

QP Code : 08524

(3 Hours)

Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt **any four** questions from question No. 1 to 8.
(2) **All** questions carry **equal marks**.

For I.D.O.L Students:-

- N.B. :** (1) Attempt **any four** questions from question **No. 1 to 8**.
(2) Attempt **any one** question from question **No. 9 to 10**.
(3) In **all** attempt **five** questions.
(4) **All** questions carry **equal marks**.

1. Highlight the feminist debates on the following :-
 - a) Sexual division of labour
 - b) Public Private Dichotomy20
2. Discuss the basic tenets of socialist and radical feminism. 20
3. Examine how women's issues were addressed by the social reformers and the Indian Nationalists in the Colonial period. 20
4. Examine 'Public Space' as a site of violence against women with special reference to rape, eve teasing and molestation. 20
5. What is gendered definition of work? Explain the nature of men's and women's work in formal and informal sector with examples. 20
6. Discuss the various rights and entitlements of women under Hindu and Muslim personal law with reference to the following :-
 - a) Marriage and Divorce
 - b) Property rights20
7. Critically examine the sameness vs difference debate. 20
8. Write short note on **Any Two.**
 - a) Patriarchy
 - b) Wage differentials
 - c) Laws of Domestic violence
 - d) Witch Craft20

For I.D.O.L Students:-

9. Explain the brief liberal and post-modernist feminist perspectives. 20
10. Explain the various debates on the issues of women's reservation bill in the Lok Sabha. 20

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)
(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना :- (१) प्रश्न क्रं. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

केवळ I.D.O.L च्या विद्यार्थ्यांसाठी सुचना :-

- (१) प्रश्न क्रं. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
- (२) प्रश्न क्रं. ९ ते १० पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.
- (३) सर्व मिळून पाच प्रश्न सोडवा.
- (४) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. खालील स्त्री-पुरुष समानतावादी संकल्पना विश्लेषण करा. २०
 - अ) लिंगभेदी श्रमविभाजन
 - ब) सार्वजनिक व खाजगी क्षेत्रातील फरक
२. समाजवादी आणि मुलगामी स्त्री-पुरुष समानतावादी विचारांच्या मुलभूत बाबी चर्चा करा. २०
३. वसाहतकालीन सामाजिक सुधार आणि राष्ट्रीय चळवळीत भारतीय स्त्री समस्योला कसे लक्ष २० केंद्रित केले होते हे स्पष्ट करा.
४. सार्वजनिक ठिकाणी स्त्रीयांविरुद्ध घडणाऱ्या अत्याचाराच्या घटना विषयी बलात्कार, विनयभंग २० आणि उपद्रव यांच्या विशेष संदर्भानुसार परिक्षण करा.
५. लिंगभेदी श्रमाची व्याख्या काय आहे? औपचारीक आणि अनौपचारीक क्षेत्रातील पुरुष आणि २० स्त्रीयांच्या श्रमाचे स्वरूप सउदाहरण स्पष्ट करा.
६. स्त्रीयांना त्यांचे हक्क आणि अधिकार देणारे हिंदू आणि मुस्लीम वैयक्तिक कायद्याच्या संदर्भानुसार २० खालील घटकांची चर्चा करा.
 - अ) विवाह आणि घटस्फोट
 - ब) संपत्तीसंबंधी हक्क
७. तोचतोपण विरुद्ध विविधता या विवादात्मक बाबीचे टिकात्मक परिक्षण करा. २०
८. थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
 - अ) पुरुषसत्ताक
 - ब) रोजदरातील फरक
 - क) कौटुंबिक हिंसाचार कायदे
 - ड) चेटकीन
- (केवळ I.D.O.L च्या विद्यार्थ्यांसाठी)
 ९. उदारवादी आणि उत्तर आधुनिकता स्त्री पुरुष समानतावादी दृष्टिकोनाला स्पष्ट करा. २०
 १०. लोकसभेतील महिला आरक्षणा विषयी निर्माण होणाऱ्या वाद-विवादाला स्पष्ट करा. २०

T.Y.B.A
SOCIOLOGY
Urban Sociology
(Paper- VII)

Q.P. Code :06900

[Time: 03 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt any five questions.
2. All questions carry equal marks.

- 1) Explain in detail the contribution of Wirth or Burgess to urban sociology. **20**
- 2) Write an essay on the study of Mumbai or Bangalore in relation to urban social structure. **20**
- 3) Describe the history of urbanization in India with reference to colonial period. **20**
- 4) Explain how migration has contributed to urban growth. **20**
- 5) Highlight the concept of sub-urbanization and satellite cities as a trend of urban growth. **20**
- 6) Examine the dualistic labour system that exist in cities **20**
- 7) Discuss the emergence, features and problems of slums. **20**
- 8) Examine the changing attitudes of city dwellers regarding festivals. **20**
- 9) Explain the significance of urban planning for dealing with various urban problems. **20**
- 10) Write short notes on **any two**: **20**
- a) Air pollution
b) Urban violence
c) Water crisis
d) Global city

Q.P. Code :06900

[वेळ : ०३ तास]

[गुण : १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 २) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- १) वर्थ आणी बर्जेस यांचे नागरी समाजशास्त्रातील योगदान सविस्तर स्पष्ट करा. २०
- २) मुंबई किंवा बँगलोरच्या अनुषंगाने सामाजिक संरचनांच्या अंद्ययनावर निबंध लिहा. २०
- ३) ब्रिटीश काळाचा संदर्भ टेऊन भारतातील शहरीकरणाच्या इतिहासाचे वर्णन करा. २०
- ४) शहरांच्या वाढीत स्थलांतराच्या प्रक्रियेने कसे योगदान दिले आहे ते स्पष्ट करा. २०
- ५) शहरवृद्धीचे प्रवाह (घटक) म्हणून उपनागरीकरण आणि उपग्रह या संकल्पनावर प्रकाश टाका. २०
- ६) शहरात बहुविध (डयूअलिस्टीक) कामगार व्यवस्था काय आहे याचे परीक्षण करा. २०
- ७) झोपडपडीची निर्माती (उगम) वैशिष्ट्ये आणि समस्यावर चर्चा करा. २०
- ८) शहरवासीयांच्या सण-समारंभा संदर्भात बदललेल्या अभिवृत्ती स्पष्ट करा. २०
- ९) नागरी समस्या सोडविण्यासाठी नगरीनयोजनाच्या महत्वाचे स्पष्टीकरण द्या. २०
- १०) कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा:- २०

- अ) हवा प्रदूषण
 ब) शहरी हिंसा
 क) पाणी संघर्ष
 ड) जागतिक शहर

T.Y.B.A

SOCIOLOGY

Sociology of Human Resource

Development

(Paper- VIII)

Q.P. Code :06896

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt any five questions.
2. All questions carry equal marks.

- Q.1 Explain the term ‘human resource development’. Discuss its need and functions. 20
- Q.2 Briefly elaborate on the personal qualities of HRD manager and discuss his various roles and functions. 20
- Q.3 Evaluate the contribution of scientific management theory and Hawthorne studies towards the growth of human relations approach. 20
- Q.4 What is a group? Give the importance of different types of group in context of formal organization. 20
- Q.5 What do you mean by formal organization? Discuss structure and their relevance in organizations? 20
- Q.6 Discuss the concept of organizational culture. Highlight the importance and various dimensions of organizational culture. 20
- Q.7 Examine the various responses and resistance to change in relation to organization development. 20
- Q.8 Elaborate the concept of human resource planning. Examine the technical process of demand and supply forecasting in this regard. 20
- Q.9 What is positive health? Give the importance of health awareness in context of organization. 20
- Q.10 Write short notes on any two. 20
a. TQM (Total Quality management)
b. Teamwork
c. Leadership
d. Training.

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना:
1. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.१ मानव संसाधन विकास हि संकल्पना स्पष्ट करा. त्याची गरज आणि कार्य याची चर्चा करा. २०
- प्र.२ मानव संसाधन विकास व्यवस्थापकाच्या वैयक्तिक गुण, त्याचे कार्य व भूमिका थोडक्यात वर्णन करा. २०
- प्र.३ मानवी संबंध दृष्टीकोनाच्या वाढीसाठी वैज्ञानिक व्यवस्थापन सिद्धांत आणि हॉथार्ट स्टडीजच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा. २०
- प्र.४ गट म्हणजे काय? ओपचारिक संघटनेच्या संदर्भाने विभिन्न प्रकारांच्या गटांचे महत्व द्या. २०
- प्र.५ ओपचारिक संघटनाबद्दल तुम्हाला काय महिती आहे? संघटनांच्या रचनाप्रकारावर आणि संघटनातील त्यांच्या संबंधावर चर्चा करा. २०
- प्र.६ संघटनात्मक संस्कृती हि संकल्पना स्पष्ट करा. संघटनात्मक संस्कृतीच्या विविध दिशा/ मार्ग आणि वैशिष्ट्यावर प्रकाश टाका. २०
- प्र.७ संघटनात्मक विकासाच्या परिवर्तनाच्या संदर्भाने (बदलाच्या संदर्भाने) विभिन्न प्रतिसार आणि अडथळे याचे परीक्षण करा. २०
- प्र.८ मानवी संसाधन नियोजन हि संकल्पना विषद करा. मागणी आणि पुरवठा अंदाज ह्यांच्या तांत्रिक प्रक्रिया तपासा. २०
- प्र.९ सकारात्मक आरोग्य म्हणजे काय? संघटनेच्या संदर्भात आरोग्याच्या जाणिवेची महत्व सांगा. २०
- प्र.१० कोणत्याही दोनवर टिप लिहा.

अ. सर्वांगीण गुणवत्ता व्यवस्थापन

आ. संघटीत कार्य

इ. नेतृत्व

ई. प्रशिक्षण

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: Regular students:- (2 ½ hours) (total marks 80).

1. Attempt any four questions from question no. 1 to 8.
2. All questions carry equal marks (20 marks each).
3. Use of simple calculator is allowed.

N.B: IDOL students:-

1. Attempt any four questions from question No.01 to 8
2. Attempt any one questions from question No.9 and 10
3. All questions carry equal marks (20 marks each)
4. In all attempt five question.

Q.1	Discuss the historical context of social research highlighting the important perspectives.	20
Q.2	Explain the importance of survey method in social research covering its meaning, types and limitation.	20
Q.3	What is an interview? Discuss the process of conducting interviews for collecting data.	20
Q.4	What is participant observation? Discuss the uses and limitations of participant observation.	20
Q.5	Discuss any two methods of probability sampling and any two methods of non-probability sampling.	20
Q.6	a) State the measures of central tendency and explain merits and demerits of median and mean. b) Compute the mean and median for the following data.	08 12

Score	Frequency
15-20	03
20-25	07
25-30	11
30-35	14
35-40	18
40-45	17
45-50	13
50-55	08
55-60	05
60-65	04
N=100	

OR

Explain in detail with reference to graphic presentation.

20

- a) Ogive
- b) Frequency polygon
- c) Bar diagram

- Q.7**
- a) Discuss the merits and demerits of various measures of dispersion.
 - b) Compute standard deviation for the following data.

8

12

Class	Frequenc y
0-10	04
10-20	06
20-30	12
30-40	15
40-50	30
50-60	18
60-70	10
70-80	05
	N=100

- Q.8** Write short notes on any two:-
- a) Content analysis
 - b) Descriptive design
 - c) Exploratory design
 - d) Ethical consideration in social Research.

20

For IDOL Students only

- Q.9** Elaborate the importance of case study method in social research.

20

- Q.10** Write an essay on questionnaire method

20

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

सूचना:नियमित विद्यार्थ्यांसाठी:-

- 1) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
- 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० मूळ)
- 3) समान्य केल्क्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

सूचना:दुर व मुक्त अध्ययन विद्यार्थ्यांसाठी:-

- 1) प्रश्न क्र. १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
- 2) प्रश्न प्रमाणक ९ व १० पैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.
- 3) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० मूळ)
- 4) सर्व मिळून पाच प्रश्न सोडवा.

प्रश्न १	सामाजिक संशोधनाच्या ऐतिहासिक पार्श्वभूमीची महत्वाच्या दृष्टीकोनाच्या अनुषंगाने चर्चा करा.	२०
प्रश्न २	सामाजिक संशोधनातील सर्वेक्षण पद्धतीचे महत्व त्याचा अर्थ, प्रकार आणि तोटे यांच्या अनुषंगाने विशद करा.	२०
प्रश्न ३	मुलाखत म्हणजे काय? माहिती संकलनासाठी मुलाखतीचे आयोजन ह्या प्रक्रियेची चर्चा करा.	२०
प्रश्न ४	सहभागी निरीक्षण म्हणजे काय? सहभागी निरीक्षणाचा उपयोग आणि मर्यादा यांची चर्चा करा.	२०
प्रश्न ५	संभाव्य नमुना पद्धतीच्या कोणत्याही दोन आणि असंभाव्य नमुना पद्धतीच्या कोणत्याही दोन पद्धतींची चर्चा २० करा.	२०
प्रश्न ६	अ) केंद्रीय प्रवृत्तीचे मापक सांगा आणि मध्यगा (median) व मध्य (mean)यांचे गुण दोष स्पष्ट करा. ०८ ब) खालील सामुग्रीच्या आधारे मध्य (mean) आणि मध्यगा (median) पूर्ण करा.	१२

वर्ग	वारंवारिता
१५-२०	०३
२०-२५	०७
२५-३०	११
३०-३५	१४
३५-४०	१८
४०-४५	१७
४५-५०	१३
५०-५५	०८
५५-६०	०५
६०-६५	०४
	N=१००

किंवा

आकृतीच्या सहाय्यते (आधारे) सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.

- अ) ओगीव
- ब) वारंवारिता बहुजाकृती
- क) स्तंभलेखन

प्रश्न ७

- अ) विविध विचलन मापकाचा फायदा-तोट्यांची चर्चा करा.
- ब) खालील सारणीच्या आधारे प्रमाण विचलक पूर्ण करा.

वर्ग	वारंवारिता
०-१०	०४
१०-२०	०६
२०-३०	१२
३०-४०	१५
४०-५०	३०
५०-६०	१८
६०-७०	१०
७०-८०	०५
N=१००	

प्रश्न ८

कोणत्यागी दोन वर टिपा लिहा.

- अ) आशय विश्लेशण
- ब) विस्तृत आराखडा
- क) विश्लेशणात्मक आराखडा
- ड) सामाजिक संशोधनातील नैतिक तटस्थता

२०

दुर व मुक्त अध्ययन विद्यार्थ्यांसाठी

२०

प्रश्न ९

सामाजिक संशोधनातील व्यष्टी अध्ययन पद्धतीचा महत्वाबाबत सविस्तर चर्चा करा.

२०.

प्रश्न १०

प्रश्नावली पद्धती यावर निबंध लिहा.

२०